

ਸੁਰੇਸ਼ਵਰ ਠਾਕੁਰ ਅਤੇ ਐਨਐਸ ਸ਼ੇਖਾਵਤ ਜੇ. ਜੇ.

ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ- ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ - ਜਵਾਬਦਾਰ

2009 ਦਾ CRA-D ਨੰਬਰ 933 (DB)

31 ਅਗਸਤ, 2022

ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ-S.34, 302, 411—ਦੋਸ਼ੀ ਸਿੱਧ ਹੋਣ 'ਤੇ ਅਪੀਲ—
ਹਾਲਾਤ ਸੰਬੰਧੀ ਸਬੂਤ—ਗੋਖਿਆ ਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ
ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ
ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ
ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੁੱਖ ਤੱਥ ਜਾਂ ਫੈਕਟਮ ਪ੍ਰੋਬੈਂਡਮ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੱਥਮ ਪ੍ਰੋਬੈਂਡਮ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਕੁਝ
ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਤੱਥ ਹਨ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ
ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕੇਸ ਹੈ। ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ,
ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ
ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹਨਾਂ
ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਸਿੱਧੇ ਅੱਖ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।, ਜਿਸ
ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ
ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਧਾਂਤ ਤੱਥ ਜਾਂ ਫੈਕਟਮ ਪ੍ਰੋਬੈਂਡਮ ਨੂੰ ਫੈਕਟਮ ਪ੍ਰੋਬੈਂਡਮ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਕੁਝ ਅਨੁਮਾਨਾਂ
ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਤੱਥ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ
ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਤੱਕ ਸਿੱਧੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਈ
ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਇਨੇ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ
ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ
ਹੋਂਦ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੱਥ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨ
ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 12)

ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਪਰ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ,
ਸਾਡਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ
ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ
ਹਨ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕੜੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ
ਕਮੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ

ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।

(ਪੈਰਾ 24)

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਐੱਸ .

ਅਮਨ ਧੀਰ, ਡੀ.ਏ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ।

ਐਨ.ਐਸ.ਸ਼ੇਖਾਵਤ, ਜੇ.

(1) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਦਵਤਾ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ 411 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਜੁਰਮ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਅਤੇ 10,000/- ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੇ-ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 411 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੁਰਮ ਲਈ 1-1-1000/- ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ-ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਅਦਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਿਤੀ 22.08.2009 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਮਿਤੀ 28.08.2009 ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

(2) ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੇ ਜੀਜਾ ਹਰਮਨ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 302/34 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਥਾਣਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 45 ਮਿਤੀ 01.11.2006 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਐਫਆਈਆਰ (ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਏ.) ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਜੀਜਾ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਪਿੰਡ ਬੋਹੜ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਮਿਤੀ 27.10.2006 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9.00 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਸਦਾ ਜੀਜਾ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਸਕੂਟਰ ਨੰਬਰ ਪੀ.ਬੀ.-26-ਬੀ-7143 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਪੁੱਤਰ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਲੈਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਗੁੰਮਸ਼ੁਦਗੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਡੀਡੀਆਰ ਨੰਬਰ 14 ਮਿਤੀ 28.10.2006 ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਖੰਨਾ ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਖੰਨਾ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੁਲਸ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਰਜੀਕਰਤਾ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨੰਬਰੀ ਕਰੀਮ ਰੰਗ ਦਾ ਇਕ ਸਕੂਟਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਥਾਣਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਜਾ ਕੇ ਉਕਤ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਸਕੂਟਰ ਸੀ, ਜੋ 27.10.2006 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 09.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਗਾਇਬ ਸੀ। ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 27.10.2006 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11.30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਸੱਜਣ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਕਤ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਦੱਸਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਸ 'ਚ ਹੱਥੋਪਾਈ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਹੱਥੋਪਾਈ ਹੋ ਗਈ। ਉਕਤ ਦੋਵੇਂ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੱਖ ਸੱਜਣ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਰੇਖਾ ਨਾਲ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਗੇ। ਉਕਤ ਦੋਵੇਂ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਜੀਜਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੰਚਾਇਤ ਮੈਂਬਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇਣ ਲਈ ਬਾਣੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ 01.11.2006 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 07.15 ਵਜੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 173 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(3) ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ PW-1 ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ; ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ PW-2 ਵਜੋਂ; ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ PW-3 ਵਜੋਂ; ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ PW-4, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ PW-5, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ PW-6, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ PW-7, ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ PW-8, ASI ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ PW-9, SI ਕਮਿੱਕਰ ਸਿੰਘ PW-10 ਵਜੋਂ, ਡਾ: ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-11, ਏਐਸਆਈ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-12, ਐਮਐਚਸੀ ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-13 ਅਤੇ ਭੂਸ਼ਣ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-14 ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

(4) ਇਸਤਗਾਸਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬੰਦ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਤਹਿਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੁਲਜ਼ਮ-ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਨਾਰੰਗਵਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਸਹਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਉਸਦਾ ਚਚੇਰਾ ਭਰਾ ਹੈ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਰਪੁਰ ਖੁਰਦ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਦੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਤਲਾਨੀਆ ਨਹੀਂ ਗਏ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਿੰਡ ਤਲਾਨੀਆ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ 27.10.2006 ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨਾਲ ਕੋਈ ਕਥਿਤ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਇੱਕ ਸਿੱਕੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਘੜੀ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਏਐਸਆਈ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਪਾਸੋਂ ਕੋਈ ਵਸੂਲੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਨਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਹਿ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਝੂਠੀ ਕਹਾਣੀ ਘੜੀ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ ਸੰਘਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 313 ਤਹਿਤ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

(5) ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਡੀ.ਡਬਲਯੂ.-1, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਬਾਟਾ' ਵਜੋਂ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ; ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਡੀ.ਡਬਲਯੂ.-2 ਵਜੋਂ; ਪੂਰਨ ਮਸੀਹ, ਪੋਸਟ-ਮਾਸਟਰ, ਸਬ ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਬਤੌਰ ਡੀਡਬਲਯੂ-3 ਅਤੇ ਗੁਰਦੀਸ

ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸਵਰਗੀ ਸ਼. ਡੀਡਬਲਯੂ-4 ਵਜੋਂ ਜੈ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਸਕੂਟਰ ਵਾਲੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਪੀ.ਬੀ.-23-9052 ਦਾ ਮਾਲਕ) ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਸਨ।

(6) ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ 411 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨੋਟਿਸਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।

(7) ਵਿਦਵਤਾ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(8) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ 05 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਣਪਛਾਤੀ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜੀ ਦੇਰੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹ ਵੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੱਖ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ ਜਾਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਸਨ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਜੀਜਾ ਹੈ; ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-2-ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-4 ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦਾ ਜੀਜਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-7 ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੂਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਸਬੰਧੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੂੰ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(9) ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਨੇ PW-3 ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਅਤੇ PW-7 ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਮੁਆਇਨਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਹ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਕਤ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਮਾਡਰਨ ਜੱਟ ਦੇ ਸਟਿੱਕਰ ਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। 'ਤੇ ਚਿਪਕਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਕਤ ਤੱਥ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਡੀ.ਡੀ.ਆਰ., ਜੋ ਕਿ ਥਾਣਾ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣਾ ਖੰਨਾ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲਾਸ਼ ਸੁਨਾਖਤ ਲਈ ਠੀਕ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸ਼ੱਕੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ

(N. S. Shekhar v. I) ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਵੀ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਕੋਈ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਉਹ ਇੱਕ ਅਜਨਬੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ 'ਬਾਟਾ' ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ-ਪੀਡਬਲਯੂ 5 ਕੋਲ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ 'ਬਾਟਾ' ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੀ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਰਾਦਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ ਰੇਖਾ ਦੇ ਘਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਰੇਖਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(10) ਉਪਰੋਕਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਕੇਸ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾ 302/411/34 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ PW-3 ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਅਤੇ PW-7 ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਕਰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਗਵਾਹ ਨਾ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੱਖ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ 29.10.2006 ਨੂੰ ਰੂਟੀਨ ਗਸ਼ਤ ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ-ਅਪੀਲਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਉਕਤ ਸਕੂਟਰ ਬਰਾਮਦ ਕਰਨਾ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਘਿਨਾਉਣੀ ਘਟਨਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ-ਅਪੀਲਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। . ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 102 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਸਕੂਟਰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 30.10.2006 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਦਵਤਾ ਵਧੀਕ ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

ਨੋ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਕੂਟਰ ਮਲਖਾਨੇ 'ਚ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਵਧੀਕ ਚੀਫ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਸਲ ਆਰਸੀ/ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਕੂਟਰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਸਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(11) ਅਸੀਂ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗ

ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

(12) ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪਤਾ ਚੱਲੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਹਰ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਸਿੱਧੇ ਅੱਖ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਧਾਂਤ ਤੱਥ ਜਾਂ ਫੈਕਟਮ ਪ੍ਰੋਬੈਡਮ ਨੂੰ ਫੈਕਟਮ ਪ੍ਰੋਬੈਨਸ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਕੁਝ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਤੱਥ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਬਿੰਦੂ ਤੱਕ ਸਿੱਧੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਈ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨਾਲ ਇੰਨੇ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਕੱਠੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਹੋਂਦ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੱਥ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(13) *ਹਨੂਮੰਤ ਗੋਵਿੰਦ ਨਰਗੁੰਦਕਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ* ¹ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ: -

"ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸਬੂਤ ਇੱਕ ਹਾਲਾਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਸਿਰਫ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਕਲਪਨਾ. ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਹਾਲਾਤ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਰ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸਿੱਟੇ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਕੰਮ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(14) ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, *ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ* ²। ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ

¹ਏਆਈਆਰ 1952 ਐਸਸੀ 343

²ਏਆਈਆਰ 1984, ਐਸਸੀ 1622

(N. S. Shekhar v. I) ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਇਸਤਰਾਜ਼ਾ ਪੱਖ 'ਤੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੜੀ ਪੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜਾਂ ਕਮੀ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਬਚਾਅ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਾਲਾਤ ਸੰਬੰਧੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਹਨ:-

“(1) ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;

(2) . ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਰਿਕਲਪਨਾ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ, ਸਿਵਾਏ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ;

(3) ਹਾਲਾਤ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ;

(4) ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸੰਭਵ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸਿਵਾਏ ਇੱਕ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ; ਅਤੇ

(5) ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਇੰਨੀ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੰਮ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।”

(15) ਪਦਾਲਾ ਵੀਰਾ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ਼ ਏਪੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ , ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕੇਸ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ: -

“(1) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;

(2) ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਰੁਝਾਨ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ;

(3) ਹਾਲਾਤ, ਸੰਚਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਹਨ, ਇੱਕ ਲੜੀ ਇੰਨੀ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਪਰਾਧ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਨਹੀਂ; ਅਤੇ

(4) ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਪੂਰੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

(16) ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ PW-3 ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਅਤੇ

PW-7 ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ PW-3 ਅਤੇ PW-7 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ 27.10.2006 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਸਮੇਤ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਪਿੰਡ ਨਰਾਇਣਗੜ੍ਹ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਕੂਟਰ ਦਾ ਟਾਇਰ ਪੰਕਚਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-3 ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹੀ ਬਦਲੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਕੂਟਰ ਸਟਾਰਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਦੂਜੇ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਹਿ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੋਸ਼ੀ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਕੂਟਰ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੇ ਸਕੂਟਰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਗੇ। ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਹੱਥੋਪਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-3 ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਸ਼ਰਾਬੀ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਘਟਨਾ 27.10.2006 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 1.00 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਾਪਰੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 01.11.2006 ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ 02.06.2006 ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ (ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਟਾਈਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ)। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਹੜਾ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-3 ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਹ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਾਂ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ ਗਈ। ਉਹ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜੇ ਵੀ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ

ਸਥਾਨ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਨਰਾਇਣਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਖਮਾਣੇ ਵਿਖੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਟਿਕਟ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਜੋ ਉਸਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਭੇਟਾ (ਪਰਸ਼ਾਦ) ਲਈ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-3 ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ, ਨਾ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦੱਸ ਸਕਿਆ, ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਪਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਲਈ

ਵੀ ਕੋਈ ਕੀਸ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆ ਸੀ।

(17) ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-7 ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ 27.10.2006 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11.30 ਵਜੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਰੇਖਾ ਦੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਇਕ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੀੜਤਾ ਵੀ ਵੱਖਰੇ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਖਾਨਪੁਰ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੀਤਾ। ਜਿਰਹਾ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ 27.10.2006 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਉਸਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੇ ਨਾਮ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਫਿਰ ਵੀ, ਉਹ ਇਹ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਗਲਤ ਤੱਥ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੇਖੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(18) ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਗਲੀ ਸਥਿਤੀ 29.10.2006 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ 27.10.2006 ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਪੀ.ਬੀ.-26-ਬੀ-7143 'ਤੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਕਸ.ਪੀ.ਕੇ., ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਕੂਟਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ 'ਬਜਾਜ਼ ਚੇਤਕ' ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਖੁਰਚੀਆਂ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟਾਂ ਨੂੰ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 29.10.2006 ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਸੀ; ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਭਾਵ ਡੀ.ਡੀ.ਆਰ. ਨੰ.20 ਮਿਤੀ 29.10.2006 ਦੀ ਕਾਪੀ, ਧਾਰਾ 102 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਥਾਣਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ; Ex.PN ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ. PN/A, ਭਾਵ, 30.10.2006 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਕਾਪੀ ਵਿਦਵਤਾ ਵਧੀਕ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਕਤ ਸਥਿਤੀ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਦੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਚਾਰ ਨੁਮਾਇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਇੱਕ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਆਂ 'ਤੇ ਖੁਰਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟਾਂ ਹਨ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਕੂਟਰ ਨੰਬਰ ਪੀਬੀ-26-ਬੀ-7143 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਸਕੂਟਰ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਚੈਸੀ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਇੰਜਣ ਨੰਬਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਕਤ ਚੈਸੀ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਇੰਜਣ ਨੰਬਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਕੂਟਰ ਦਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ

16.11.2006 ਨੂੰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-10 ਐਸ.ਆਈ ਕਮਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਥਾਰਟੀ, ਖੰਨਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਰਖਾਸਤ ਦਿੱਤੀ, ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਫ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਕੂਟਰ ਦਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਦਰਜ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਲਾਇਸੈਂਸਿੰਗ ਅਥਾਰਟੀ, ਖੰਨਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਕੂਟਰ ਵਾਲੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਪੀਬੀ-26-ਬੀ-7143 ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਕੋਲ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਕੂਟਰ ਦੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਸਕੂਟਰ ਦੇ ਇੰਜਣ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਚੈਸੀ ਨੰਬਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵੀ ਢੁਕਵੀਂ ਅਰਜ਼ੀ ਭੇਜੇ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

(19) ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਸੂਲੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਮੁਲਜ਼ਮ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਕੂਟਰ ਦੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ, 07.11.2006 ਦੇ ਮੀਮੋ ਸਾਬਕਾ ਪੀਡੀ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਨਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰ.2 ਤੋਂ ਪੀ.ਈ. ਦੁਬਾਰਾ, ਉਕਤ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਏਗੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਉਕਤ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਦੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਸਕੂਟਰ 29.10.2006 ਨੂੰ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ ਐਕਸ.ਪੀ.ਕੇ. ਉਕਤ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ 'ਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਕੂਟਰ ਮੇਕ

'ਬਜਾਜ ਚੇਤਕ;' ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟਾਂ ਖੁਰਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ, ਐਕਸ.ਪੀ.ਕੇ. ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਉਕਤ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁਰਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ ਐਕਸ.ਪੀ.ਈ. ਮਿਤੀ 07.11.2006 ਰਾਹੀਂ ਨਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਤੋਂ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ-ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਕੂਟਰ ਦਾ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ। ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਤਲ ਸਕੂਟਰ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਕੋਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਆਰ.ਸੀ., ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟ ਲੁਕਾਉਣ ਜਾਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਸਕੂਟਰ ਛੱਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਆਰ.ਸੀ., ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਨੰਬਰ ਪਲੇਟ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਕਤ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਲਾਸ਼, ਸਕੂਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

(20) ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-5 ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ 03.11.2006 ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਕੀਤੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

(*S. Shekawat, J.*)
ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਵੱਡੀ ਭੁੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਕਤਲ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰੇਖਾ ਵਾਸੀ ਤਲਾਨੀਆ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਬੰਧ ਸਨ। ਉਹ ਰੇਖਾ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਵੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਸ਼ੇ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਰੇਖਾ ਰਾਣੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਝਗੜਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੀਟੀ ਰੋਡ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਦੋ ਇੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦਮ ਤੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਕੈਨਲੈਂਡ 'ਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਉਥੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 03.11.2006 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਉਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਕਿਤੇ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਖੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ 'ਬਾਟਾ' ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ, ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਕੂਟਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ 'ਬਾਟਾ' ਤੋਂ ਕੋਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਟੈਲੀਫੋਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਘਰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦੋਸ਼ੀ ਕਰੀਬ 01 ਘੰਟਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸਨ, ਉਸਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਐਸ.ਐਚ.ਓ., ਥਾਣਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਉਸਦਾ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਕਤ ਐਸਐਚਓ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਕਿਸੇ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਐਸਐਚਓ ਥਾਣਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰੀਬ 01 ਘੰਟਾ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਐਸਐਚਓ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਹਰੇਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪਰਾਧ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਕਤਲ ਵਰਗੇ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਅਣਪਛਾਤੇ ਅਪਰਾਧੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ 03.11.2006 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ ਉਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਜੁਰਮ ਕਬੂਲ ਕਰੇਗਾ।

(21) ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਕੈਟੇਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ

ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗਾਇਬ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 24 ਵਿੱਚ ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ @ ਕਾਕਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-⁴

"24. ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਪੰਚੇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

"16. ਏ-1, ਪ੍ਰਥਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤਖ਼ਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ,

ਪਰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੋਪਾਲ ਸਾਹ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ, ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਬੂਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸੰਜੀਦਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਝਿਜਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਏ-1, ਪ੍ਰਥਮ ਦਾ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਂਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਹੋਰ ਠੋਸ ਹਾਲਾਤ ਹਨ।

(i) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ: (ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ ਕੇਸ, ਏਆਈਆਰ ਪੰਨਾ 160, ਪੈਰਾ 10)

"10. ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਜੱਜ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਜੱਜ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਬੁਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਉਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। "

(ii) ਹਰੀਚਰਨ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 30

(N.S. *Shekhawat vs Jd*)

ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿੱਥੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਚਿਤ ਪਹੁੰਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਕਤ ਸਬੂਤ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਸਬੂਤ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਵੱਲ ਮੁੜਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੂਜੇ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਉਹ ਸਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਹਿਦੇਵਸ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੈਰੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

(iii) ਇਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ, ਪੂਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਇਕ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਾਧੂ-ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਭੌਤਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਸੰਭਵਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਠੋਸ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਦੇਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ।

(iv) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭਿਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸਹੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇੱਕ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਟੁਕੜਾ ਬਣਾਉਣਗੇ। ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੰਚਾਈ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਨਿਆਇਕ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਗੇ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ:

(i) ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

- (ii) ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- (iii) ਇਹ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- (iv) ਇੱਕ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਵਧੇਰੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਠੋਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਸਤਰਾਸਾ ਸਬੂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- (v) ਇੱਕ ਵਾਧੂ-ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭੌਤਿਕ ਮਤਭੇਦ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਸੰਭਵਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
- (vi) ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਤੱਥ ਵਾਂਗ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(22) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਥਾਣਾ ਸਦਰ-5 ਦੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕਬਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ |

ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ, ਵਾਧੂ-ਨਿਆਇਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਇਸ ਸਧਾਰਨ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜੀਤ ਮਸੀਹ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ⁵ ਅਤੇ ਹਰੀਕਾਂਤ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ⁶ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਤਾਕਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-5 ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸਗੋਂ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ 06.11.2006 ਨੂੰ ਐਸ.ਆਈ ਕਮਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਰਾਸਰ ਧੱਕਾ ਹੈ।

(23) ਪ੍ਰੈਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਕੇਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਤਲਾਨੀਆ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਰੇਖਾ ਨਾਲ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸਬੰਧ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਰੇਖਾ ਦੇ ਘਰ ਗਏ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਸ਼ੇ 'ਚ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਬਹਿਸ ਹੋਈ ਅਤੇ ਰੇਖਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਸ 'ਚ ਝਗੜਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਕਲ ਗਏ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਦੋ ਇੱਟਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੀ ਤਾਬ ਨਾ ਝੱਲਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ

ਨਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ/ਇਰਾਦਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾ ਤਾਂ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਿੰਡ ਤਲਾਨੀਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ/ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦਾ ਖਾਤਾ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਾਮੂਲੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ।

(24) ਉੱਪਰ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕੜੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਲਈ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

(25) ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੁਆਰਾ 22.08.2009 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮਿਤੀ 28.08.2009 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਰੰਤ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਪਾਇਲ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਡਾ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੰਚਨ